

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального
процесуального кодексу України щодо протидії російській паспортизації»
(реєстр. № 8057 від 19.09.2022 р.)*

Законопроект розроблено з метою протидії примушуванню громадян України до набуття громадянства держави-агресора, а також створенню умов, за яких обсяг прав громадян України буде меншим, якщо вони не мають громадянства держави-агресора та/або паспортних документів держави-агресора.

Визнаючи необхідність удосконалення кримінально-правових засад протидії насильницькому набуттю громадянства держави-агресора в умовах ведення війни, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Заслуговує на увагу пропозиція доповнити Кримінальний кодекс України новими статтями 111-3, 438-1, якими передбачити відповідальність за: набуття в умовах воєнного стану громадянином України, який є особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або станом на 23 лютого 2022 року був такою особою, громадянства держави-агресора та/або отримання паспортних документів держави-агресора, за відсутності ознак державної зради; пропаганду, публічні заклики, поширення матеріалів із закликами щодо необхідності набуття громадянами України громадянства держави-агресора та/або отримання паспортних документів держави-агресора; вчинення дій щодо примушування громадян України до набуття громадянства держави-агресора або отримання паспортних документів держави-агресора, а так само створення умов, за яких обсяг прав громадян України буде меншим, якщо вони не мають громадянства держави-агресора та/або паспортних документів держави-агресора.

Примусова паспортизація на окупованих територіях України розпочалася з анексії Кримського півострова ще у 2014 році: федеральним законом Російської Федерації усіх громадян України та осіб без громадянства, що постійно проживали в Криму, було оголошено громадянами РФ. У квітні 2019 року прийнято указ про спрощену процедуру надання російського громадянства власникам «паспортів» «ДНР» та «ЛНР». Вже в липні 2022 року процедуру примусової паспортизації розширили на мешканців, які проживають на територіях Луганської та Донецької областей, а згодом – і на всі інші регіони, які опинилися в тимчасовій окупації внаслідок повномасштабного вторгнення.

Насильницька паспортизація є незаконною, оскільки суперечить принципам і нормам міжнародного права, зокрема є порушенням Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни (розділ 3), IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї (статті 43–45 Положення про закони і звичаї війни на суходолі). Свобода діяти на власний розсуд, за своїм бажанням, обирати вид діяльності становить основне благо особи, яке повинно охоронятися державою на основі закону.

2. З огляду на суспільну небезпечність кримінальних правопорушень

проти основ національної безпеки, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, цілком слушною є пропозиція визначити в частині 3 статті 69 КК України, що за злочини, передбачені розділами I, XX Особливої частини Кримінального кодексу України, вчинені в умовах воєнного стану, суд не може призначити основне покарання, нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції статті (санкції частини статті).

Отже, законодавче закріплення підстав притягнення до кримінальної відповідальності за примусову паспортизацію населення України державою-агресором стане одним із інструментів протидії загрозам національній безпеці України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.